

Георгина Станишић
Филолошка гимназија, Београд
georgina.stanistic@filoloska.edu.rs

УДК 373.5:811.161.1(497.11)
https://doi.org/10.18485/sd_ruski75.2023.ch11

РУСКИ ЈЕЗИК – ПОЧЕТНО УЧЕЊЕ У ФИЛОЛОШКОЈ ГИМНАЗИЈИ

Рад представља осврт на иницијативе за увођење учења руског језика од почетка у Филолошку гимназију, као институцију од националног интереса за Републику Србију, а које су Филолошка гимназија у Београду и Карловачка гимназија подносиле Министарству просвете у последњих неколико година. Истим иницијативама обухваћени су и немачки и француски језик. У раду се наводе и резултати анкетног истраживања које је спроведено са садашњим и будућим ученицима Филолошке гимназије, а који су одговарали на питање да ли би, да је за то постојала могућност, уписали у Филолошкој гимназији одељење у којем би имали прилику да руски језик уче од почетка, иако су у основној школи учили неки други страни језик.

Кључне речи: руски језик, Филолошка гимназија, почетно учење.

The paper presents a review of the initiatives for the introduction of Russian language learning from the beginning in the Philological High School, as an institution of national importance for the Republic of Serbia, which the Philological High School in Belgrade and the Karlovac High School submitted to the Ministry of Education in the last few years. The German and French languages are included in the same initiatives. The paper also mentions the results of a survey conducted with current and future students of the Philological High School, who answered the question whether, if there was an opportunity, they would enroll in a department in the Philological High School where they would have the possibility to learn the Russian language from the beginning, even though they learned another foreign language in elementary school.

Keywords: Russian language, Philological High School, initial learning.

1. О специфичностима рада у Филолошкој гимназији

„Филолошка гимназија у Београду специјализована је школа за обдарене ученике чији је основни задатак филолошко образовање младих”, стоји у Развојном плану ове школе. Школа је одлуком, која је објављена у „Сл. гласнику РС”, број 42/07) од 11.05.2007. године,

одређена као Школа од посебног интереса за Републику Србију. У овој се школи филолошке науке изучавају по посебном наставном програму – *Правилник о наставном плану и програму за обдарене ученике у филолошкој гимназији* („Сл. гласник РС – Просветни гласник”, бр. 1/2017). По истом наставном плану и програму ради још и Карловачка гимназија у Сремским Карловцима.

Часове првог страног језика ученици ових школа имају пет пута недељно током све четири године; часове другог страног језика имају три пута недељно током све четири године. Поред општеобразовних предмета који се проучавају у свим гимназијама, у овим двама школама ученици имају и предмете као што су Основи превођења (3. разред), Општа лингвистика и Реторика и беседништво (4. разред).

Као први страни језик, на смеру Живи језици, проучавају се: 1) енглески, француски, руски, немачки језик – продужно учење и 2) италијански, шпански, кинески, јапански и норвешки језик – почетно учење. На смеру Класични језици пручавају се латински и старогрчки језик.

Оно што није обухваћено постојећим Правилником о наставном плану и програму за обдарене ученике у филолошкој гимназији јесу програми за почетно учење руског, немачког и француског језика. Другим речима, у школама које су формиране ради образовања и васпитања даровитих ученика за филолошке науке, ученици немају могућност да проучавају руски, немачки или француски језик уколико тај језик нису учили у основној школи.

2. О иницијативама за допуну Правилника програмима за почетно учење руског, немачког и француског језика

Тим поводом Филолошка гимназија у Београду, Карловачка гимназија у Сремским Карловцима и Друштво за стране језике и књижевности Србије поднели су 6. новембра 2019. године Иницијативу за допуну Правилника о наставном програму за обдарене ученике у филолошкој гимназији („Службени гласник РС” – 1/2017) програмима за почетно учење руског, немачког и француског језика. Министарство просвете, науке и технолошког развоја (у даљем тексту: Министарство) 22. јануара 2020. године је Филолошкој гимназији у Београду и Карловачкој гимназији у Сремским Карловцима доставило одговор

на поменути Иницијативу, којим је у начелу одбијен захтев ових двеју гимназија и Друштва за стране језике и књижевности Србије.

Након тога, Филолошка и Карловачка гимназија 4. фебруара 2020. године упућују Министарству допис под називом Поновно разматрање Иницијативе за допуна *Правилника о наставном програму за обдарене ученике у филолошкој гимназији* програмима за почетно учење руског, немачког и француског језика (заведено у Филолошкој гимназији под бројем 120 од 4. 2. 2020).¹ У наведеном допису директорка Филолошке гимназије, Драгана Ћећез-Иљукић, директор Карловачке гимназије, Радован Ковачевић и председник Друштва за стране језике и књижевности Србије, проф. др Биљана Чубровић (у даљем тексту: професори), образлажу потребу за увођењем програма за почетно учење руског, немачког и француског језика. Један од основних аргумената против постављене Иницијативе у одговору Министарства од 22. 1. 2020. наводи се да таква Иницијатива, покренута од стране горепоменутих професора захтева промену прописа којима се уређује наставак изучавања страних језика из основне у средњу школу. Међутим, директори Филолошке и Карловачке гимназије, као и председник Друштва за стране језике и књижевности Србије с правом напомињу да је традиционална равнотежа у нашем образовном систему у изучавању страних језика нарушена када је родитељима ученика основних школа дозвољено да бирају који ће страни језик њихова деца учити од петог разреда. Професори даље постављају питање да ако члан 39. Закона о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС”, бр. 55/13 и 101/17) прописује наставак изучавања страних језика при преласку из основне у средњу школу, зашто ученици који уче италијански и шпански не могу да наставе да их изучавају?

Надаље, Министарство је у свом одговору на Иницијативу истакло да би ученици осталих гимназија били доведени у неравноправан положај, уколико би се прихватила допуна *Правилника о наставном програму за обдарене ученике у филолошкој гимназији* програмима за почетно учење руског, немачког и француског језика. Питамо се како је могуће да ученици школа, које су специјализоване за образовање ученика са посебним способностима за филолошке науке, а које су притом и установе од посебног интереса за Републику Србију, немају

¹ Сви дописи на које се у раду позивамо доступни су у Архиви Филолошке гимназије у Баограду.

право да у таквој јединственој установи проучавају неки језик од почетног нивоа? Управо специфично усмерење ове школе намеће да се у том погледу разликује од других школа и гимназија и да поседује и додатне програме, који не постоје у другим гимназијама општег и друштвено-језичког смера.

Професори још скрећу пажњу и на чињеницу да се широм Србије отварају билингвална одељења, и да надлежни тада нису показали забринутост да би филолошке гимназије могле да дођу у неравноправан положај са школама које имају таква одељења. Намеће се питање зашто интереси ученика филолошких гимназија тада нису били заштићени?

На основу захтева који су Филолошка гимназија у Београду и Карловачка гимназија у Сремским Карловцима упутиле Заводу за унапређивање образовања и васпитања дана 5. 3. 2020, Завод је доставио своје Мишљење о Предлогу програма наставе и учења Први страни језик – почетно учење за немачки, руски и француски језик, Први страни језик – продужно учење италијански и шпански језик и Други страни језик шпански и италијански језик, које је заведено у Филолошкој гимназији под бројем 244 дана 6. 3. 2020. У Мишљењу се констатује да „сви предложени програми имају одговарајућу структуру, јасно истакнут циљ учења предмета, разред, фонд часова и табеларни приказ исхода, области и садржаја предмета. Засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама ученика. Усмерени су на процес и исходе учења, потпуно подржавају савремену наставу страних језика и конципирани су сагласно савременим тенденцијама у настави страних језика”. Најзад, директор Завода за унапређивање образовања и васпитања, др Златко Грушановић, закључује да на основу свега наведеног, а у складу са Законом о основама система образовања и васпитања и Законом о средњем образовању и васпитању Завод даје позитивно мишљење на предложене предлоге.

У светлу достављеног позитивног мишљења Завода Филолошка гимназија у Београду и Карловачка гимназија у Сремским Карловцима дана 6. 3. 2020. године упућују Министарству Допуну Иницијативи за допуну Правилника о наставном програму за обдарене ученике у филолошкој гимназији програмима за учење првог и другог страног језика. У поменутој Допуни Иницијативе, Филолошка и Карловачка гимназија обавештавају Министарство о позитивном мишљењу које

је на предложене програме дао Завод за унапређивање образовања и васпитања.

Одговор Министарства на упућене Иницијативе је изостао, те стога дана 13. 10. 2020. године Филолошка гимназија у Београду и Карловачка гимназија у Сремским Карловцима упућују Министарству просвете, науке и технолошког развоја још један допис у коме моле надлежну институцију да донесе Правилник о измени Правилника о наставном плану и програму за обдарене ученике у филолошкој гимназији, који би обухватио програме за почетно учење немачког, руског и француског језика. Одговор поново нису добиле.

Чекамо коначну одлуку Министарства просвете и надамо се да ће ови програми бити обухваћени Правилником о измени Правилника о наставном плану и програму за обдарене ученике у филолошкој гимназији.

Средином марта 2020. године због ширења вируса Ковид 19 на територији Републике Србије је уведено ванредно стање. Настава се до краја школске године одвијала на даљину. И у тим изузетно тешким околностима наставни процес није обустављен. У новонасталој ситуацији и ученици и професори били су принуђени да изналазе начине да одржавају наставу на уобичајено високом нивоу. Користили су платформе за које до тада никада нису чули, испробавали различите апликације, не би ли нашли ону која ће свима највише одговарати. У Филолошкој гимназији часови су се одвијали по редовном распореду, према сатници за прву смену, путем аудио и видео позива у реалном времену. Како се наставни програм Филолошке гимназије разликује од програма других гимназија, наши ученици нису имали могућност да прате наставу преко „РТС Планете”. Чак и у тим посве необичним околностима, ученици Филолошке гимназије спровели су у дело неколико значајних пројеката. Настала је збирка ученичких прича *Живот по Осамнаестици: Приче и причања из доба короне*, а приче су ученици преводили на све језике који се уче у Филолошкој гимназији. Настала је и виртуелна изложба *ДАДАИСТА до даНАС/ дадаИСТА ДО ДАНАС*. Традиционална смотра беседништва „Беседе под трешњом” измештена је у виртуелни простор. Контролни и писмени задаци, усмена испитивања, предавања, радионице – све се то дешавало у виртуелном простору од марта до јуна 2020. године. Како видимо, ученици и професори Филолошке гимназије овим су показали да су вољни и спремни да пруже знатно више од онога што

прописују предвиђени исходи наставе, чиме су оправдали статус школе од посебног интереса за Републику Србију.

3. Анкета и резултати

Министарство као аргумент против одобравања поменуте Иницијативе наводи и тренд смањивања броја заинтересованих ученика за неке језике будући да Министарство има увид само у ону статистику која се води већ годинама уназад – а то је број ученика који приликом уписа у средњу школу на листу жеља стави руско, француско или немачко одељење. Међутим, статистика о броју ученика који су заинтересовани за почетно учење неког од ових језика, не води се нигде. Због тога смо за потребе овог рада спровели Анкету која даје увиде у то постоје ли ученици који су заинтересовани за учење ових језика од самог почетка.

Анкета је спроведена у периоду од 24. 4. 2023. до 21. 5. 2023. године међу ученицима осмог разреда који су се пријављивали за полагање пријемног испита у Филолошкој гимназији, као и међу ученицима првог разреда Филолошке гимназије. Анкета је носила назив *Почетно учење – руски, француски и немачки језик*. Укупно је прикупљено 95 одговора.

Пред ученицима су била три питања:

1) Да постоји таква могућност, волео/ла бих да у Филолошкој гимназији упишем одељење у ком бих учио/ла од самог почетка **руски језик**.

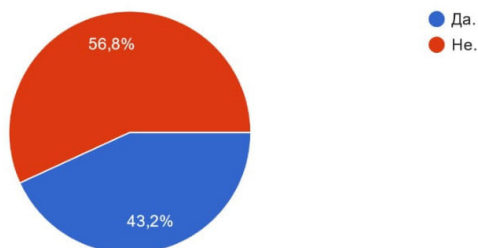
2) Да постоји таква могућност, волео/ла бих да у Филолошкој гимназији упишем одељење у ком бих учио/ла од самог почетка **француски језик**.

3) Да постоји таква могућност, волео/ла бих да у Филолошкој гимназији упишем одељење у ком бих учио/ла од самог почетка **немачки језик**.

Од укупно 95 учесника анкете, 43,2% испитаника је дало позитиван одговор на прво питање. Дакле, 41 ученик се изјаснио да би уписао руско одељење – групу која би језик учила од самог почетка.

Да постоји таква могућност, волео/ла бих да у Филолошкој гимназији упишем одељење у ком бих учио/ла од самог почетка руски језик.

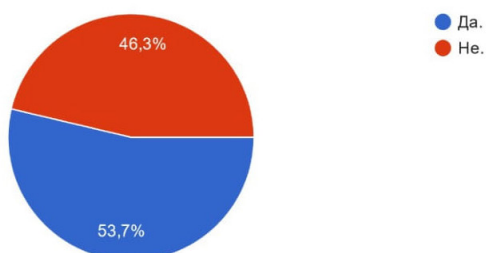
95 одговора

Од укупно 95 учесника анкете, 53,7% испитаника је дало позитиван одговор на друго питање. Дакле, 51 ученик се изјаснио да би уписао француско одељење – групу која би језик учила од самог почетка.

Да постоји таква могућност, волео/ла бих да у Филолошкој гимназији упишем одељење у ком бих учио/ла од самог почетка француски језик.

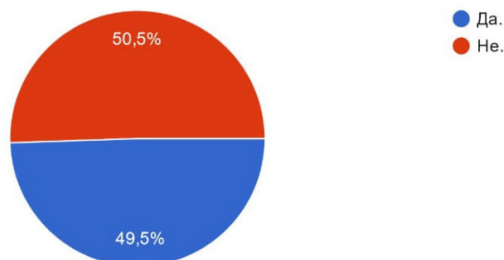
95 одговора

Од укупно 95 учесника анкете, 49,5% испитаника је дало позитиван одговор на треће питање. Дакле, 47 ученика се изјаснило да би уписало немачко одељење – групу која би језик учила од самог почетка.

Да постоји таква могућност, волео/ла бих да у Филолошкој гимназији упишем одељенком бих учио/ла од самог почетка немачки језик.

95 одговора

На основу података добијених директним анкетањем ученика, долазимо до закључка да и те како постоји интересовање за програме почетног учења руског, француског и немачког језика.

4. Закључак

Ученици Филолошке и Карловачке гимназије учествују у разменама ученика, освајају награде у земљи и иностранству, похађају међународне семинаре, учествују у дебатама, без проблема се уписују на жељене факултете, и постају стручњаци у својим областима. Са поносом истичу да су били ђаци школа од посебног интереса за Републику Србију. Верујемо да ће и будућа поколења низати успехе и изражавамо наду да ће међу будућим ученицима Филолошке и Карловачке гимназије бити и оних који су прва слова на руском, француском или немачком језику научили баш у некој од ових школа.

Извори

- ДАДАиста до даНАС / дадаИСТА ДО ДАНАС (<https://filoloska.edu.rs/novi/izlozba-likovnih-radova/7>. 7. 2023) Живот по Осамнаестици: Приче и причања из доба короне (<https://filoloska.edu.rs/novi/zivot-po-osamnaestici/> 7. 7. 2023)
- Правилник о наставном плану и програму за обдарене ученике у Филолошкој гимназији (https://filoloska.edu.rs/novi/wp-content/uploads/2020/02/pravilnik_o_nastavnom_planu_i_programu_za_obdarene_ucenike_u_filoloskoj_gimnaziji_2018.pdf 7. 7. 2023)
- Статут Филолошке гимназије (<https://filoloska.edu.rs/novi/wp-content/uploads/2021/06/STATUT-30.-3.-2018.-1.pdf> 7. 7. 2023)

Георгина Станишич

РУССКИЙ ЯЗЫК – НАЧАЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ В
ФИЛОЛОГИЧЕСКОЙ ГИМНАЗИИ

Резюме

В статье представлен обзор инициатив по введению обучения русскому языку с начального уровня в Филологической гимназии как учреждении национального интереса для Республики Сербия. Эти инициативы были представлены Филологической гимназией в Белграде и Карловацкой гимназией Министерству образования в последние несколько лет. В эти инициативы включены немецкий и французский языки. В статье также упоминаются результаты опроса, проведенного с текущими и будущими учениками Филологической гимназии, которые ответили на вопрос, хотели бы они поступить в Филологическую гимназию, если бы у них была возможность изучать русский язык с самого начала, даже если они уже изучали другой иностранный язык в восьмилетней школе.

Ключевые слова: русский язык, Филологическая гимназия, начальное обучение.